

Udgaar i Allinge-Sandvig.

Gudhjem. Østerlars. Hasle

Olsker, Rutsker, Rø og Klemens.

Ansvarshavende Udgever:

Otto Gornitzka. - Telefon 74.

Trykt i Allinge Bogtrykkeri

Nr. 223

Alm. Annoncer 10 Øre pr. mm, efterf. Gange 8 Ø.
Forretningsann. 8 - - - 6 Ø.

Fredag den 6. November

Annoncer og lokalt Stof maa være indleveret
senest 2 Dage før Bladet udgaar.

1931

Fortsat fra forrige Nr.

Den hvide Mands Lov.

—0—

Med sit indre Blik fastholdt han dette Syn, og han følte, hvorledes hans Sjæl sugede Styrke deraf. Den hvide Mand ved Pælen, den blonde Kelter, havde sejret. Og saaledes vilde ogsaa han, Lawton sejre i Dag. Han kendte sine Fædres Aand i sig, og han vidste at den vilde overleve alt, at den vilde undslippe disse Malanefiske Djævels Magt og Efterstræbelser. Han vilde holde den hvide Mands Lov!

De bragte ham Føde paany — for sidste Gang. Som Skygger snegede sig ind til ham gennem den sollyse Aabning. Tavse stod de for at se ham spise Kød af de unge Kokusnødder og tage mod Skaalen, naar han havde tømt den for dens duftende, nærende Indhold. De bød ham Taro-Rødder og Kød af et ungt Svin. De gav ham Kawa, som gør Hjernten klar, men udmatter Lemmerne, men han slog til Skaalen, saa at Indholdet spildtes. Saa førte de ham ud.

Lawton saa op mod Himlen, der hvælvende sig klar og bleg. Han saa mod Skoven og det aabne Land og inddrak Duftene, som strømmede ham i Møde. Med rank Holdning gik han til Pælen, og hans Øjne mødte de Hundreder af stirrende Ansigter med Foragt.

Række efter Række sad de der med hængende Underlæbe og lydende Pande. Gennem deres Næsefløje stak hele Muslingeskaller, ligesaa gennem Ørefligerne. Deres Øjne glimtede som Abers Øjne. Han samlede deres Blikke som en harniskklædt Kriger Fjendens Spyd mod sit Panserbryst og smilede. Bag Mændenes Rækker trængte Kvinderne sig mellem hverandre. Gamle, sladrede Hekse, Mødrene, de unge Piger og Børnene i skrækblandet Undren over Troldkarlene med deres Skorter af Jomfruhaar og gamle Mænds Skæg, deres Halsbaand af Mennesketænder og Fingerled, deres Hud malet i røde og gule Farver, der skreg i Solen.

En blaa Røg steg til Vejrs fra Stegeovnen, der var dækket med ulmende Gløder, parat til at modtage Kød. Løvet, der skulde erstatte Asken, naar den blev tjermet, Maatterne, der skulde lægges over det dampede — alt var parat. Lawton forvissede sig om det og smilede.

Landsbyen laa paa et Plateau et Stykke oppe paa en Bjergside, og han kunde over Trætopperne se — langt borte — det safirblaa Vand, Strædet, bag hvilket Waigui-Øen laa, kun atten miles borte, — Troldkarlene gjorde Tegn til en Skare gamle, rynkede Kvinder.

De nærmede sig som haleløse Hyæner, medens de uophørlig fugtede de hornede Læber. Det var „Spotterne“. Lawton kunde Malanesisk, og Suruku-Dialekten var ikke vanskelig. Hans Bødler vidste, at han forstod den. Men han lod som om han intet hørte, idet han saa bort over Trætopperne mod det blaa Vand.

Stadig nynnende trak de sig tilbage og tav omsider. Hovederne af hans to Kammerater, stukket paa Stager, blev ført forbi ham, men Lawton stirrede uforstyrret, som en Ørn, mod Øst, mod Solens flammende Kugle.

„Ka, Dagens Gud, beskuer sit Offer!“ raabte en Troldkarl og stak sit Fjæs med den stinkende Aande og de betelpittede Tænder tæt til Lawtons Ansigt. „Skælver ikke dit Kød, o, hvide Mand? Fryser Blodet ikke i dine Aarer? Snart skal det dampe om Muslingeskallens Kant og rygende dryppe i Kalabasken.“

Lawton lo ad ham.

„Frygter Du Ka?“ spurgte han.

„Eyah! Ka, Livets Giver, han som skal se dit Legeme skænket som et Offer til ham af os, som frygter ham!“

Oppe over Trætoppene fløj Papegøjerne i skrigende Flokke. Inde i Løvet lod Sangfuglene deres Toner høre i et dæmpet, tusindstemmig Kor. Pludselig, som ved et Trylleslag, tav de. Lawton vendte paany sit Blik mod Solen, og det var, som selve hans Sjæl svulmede i ham, og flammede i hans Øjne Troldkarlene veg tilbage, overrasket. Fra den hvide Mands Øjne skød al hans Races Handlekraft, hans Handlekraft, hans Forfædres Aand og Styrke som Lyn.

„Kom — kom an, I usle Kryb!“ raabte han, og hans Stemme skingrede som et Signal. „I frygter Dagens Gud, siger I. Og I frygter mig, for jeg er hans Herre! Vogt Jer!“

Lawton havde med sit ansændte Sinds Sanser anet og forstaaet noget. Han vidste nu, at han var frelst. Han saa en sort Rand langsomt krybe ind over Kanten af den straalende Sol

Et Gys jeg gennem Naturen. Hundene hylede i Landsbyen og tav atter. Glansen af Ka, Livets Giver, svandt hen. Straalerne døde bort, og den glitrende Solskive var graa som dækket med Aske. I Dødsstilheden, som havde lagt sig over alt, lød Lawtons ildevars-lende Røst:

„Se op paa Ka!“ raabte han.

„Se paa ham for sidste Gang, før jeg slukker ham, som man slukker en Fakkel i Vand. For al Evighed skal I leve i Mørke. Aldrig mere skal I skue Ka's Straaler og Dagens Lys. Min Gud skal dræbe Ka, opsluge ham' som en Haj opsluger sit Bytte. — Vogt Jer!“

En Gysen jog igennem Mændene som naar Vinden farer gennem Græsset. Foran denne hvide Mands Herskervillie bøjede de sig tilintetgjorte i Støvet.

Luften blev mere og mere kølig. Tænderne klappede i Vildmændenes Mund, Kvinderne flygtede mod Buskadserne med deres Børn. Lawton lo højt. Han havde ikke i Maaneder set en Kalender, han havde ikke anet, at en Solformørkelse var forestaaende, og dog var det, som havde han dybt inde vidst det og set det, saaledes som det vilde gaa. Solen var nu næsten fuldstændig dækket af den graa Skygge, og fra Kannibalerne lød et Rædselsbrøl.

„Kødet skal raadne paa jeres

frygtsom Stemme hans Øren:

„O, du Mægtige, hvormed kan jeg tjene dig?“

Lawton tog hende i sine Arme og løftede hende op, da hun hnælende omfavnede hans Fødder. En svag Duft af Tieri-Blomster udstrømmede fra hendes Dragt. Han vidste, hvem det var. En ung Pige, der havde sendt ham et medlidende Blik, da han blev ført ind i Landsbyen. Hun var Datter af en fornem Høvding, kunde han se af hendes Haarprydelser.

„Jeg er Nalia, o du Mægtige! Hvormed kan jeg tjene dig?“

— — —

Ved hvilket Mirakkel, ved hvilket Kærlighedsinstinkt Nalia fandt Vej ned til Kysten gennem den

er ikke sort, men brun, o Mægtige“.

„Du maa vende tilbage til din Stamme, Nalia — før de savner dig. Det vil de ikke, hvis du skynder dig, for de er alle flygtet for min Guds Vrede“.

„Er der en anden Kvinde, som venter dig? En hvid Kvinde?“

„Nej, men hun vil en Dag komme, Nalia“.

Det var haardt at maatte tale saadan, men det var nødvendigt og ærligt.

Hun bøjede Hovedet dybt og fulgte ham helt ned til Vandet, hvor Kanoen laa.

Skyggen gled langsomt bort fra Ka's gyldne Skive. Inde paa Stranden knælede Nalia med Hovedet dybt bøjet mod Brystet og det lange silkebløde Haar bølgede ned over Skuldrene. — Ansigtet skjulte hun i sine Hænder, Taarerne piblede ud mellem hendes Findre.

Langt ude paa det bølgende Hav roede den hvide Mand med kraftige Aaretag Kanoen over mod Waigui. — I Agterstavnen laa en halvvisnet Tieri-Blomst.

Kortskitse til Hammershus Birks Historie.

Ben!“ lovede Lawton dem. Det skal krybe paa Jer som Kødet paa en druknet Mand. Nu dør jeres Gud! Hans Liv er blevet maset ud af ham, som I maser Saften af en Orange. Vogt Jer!“

Den forfærdelige Skygge voksede bestandig. Buskmændene faldt paa deres Ansigt og krøb hylende bort, idet de lod Lawton blive alene tilbage, bundet til Pælen. Et dystert Halvmørke hvilede over Naturen, hvor hver Lyd var forstummet

Lawton kæmpede ikke mod sine Baand. De var for sikkert bundne. Hvis han sled i dem, vilde de blot skære ham dybere ind i Kødet, vidste han. Han ventede taalmodigt. Han følte, at nogen vilde komme ham til Hjælp. Han skulde ikke dø.

En Skygge passerede forbi imellem ham og de glødende Partikler i Asken omkring Ovnene. Et menneskeligt Væsen — en ung Kvinde — var ham ganske nær. Han følte den kolde Berøring af en Kniv, en varm Aande mod sin Kind, og saa naaede Lyden af en

mørke Skovtykning, begreb Lawton ikke. Hendes Fingre knugede om hans Haand og ledte ham frem, indtil Sandet knitrede under hans Fødder, og Bølgernes Skvulpen naaede hans Øren Saa standse hun og klyngede sig ind til ham.

„Her, o Mægtige“, hviskede hun, „ligger min Kano. Den kan bære to, og der er to Aarer i den“.

En varm Strøm af Taknemlighed bølgede gennem Lawtons Bryst idet han følte hendes bløde Arme liste sig omkring hans Hals, og hun vendte sit Ansigt op imod ham.

Deres Læber mødtes, og hun skælvede.

Omkring dem begyndte det at lysne. Formørkelsen var paa Retur, og Lawton vidste, at der var ingen Tid at spilde.

„Se, Nalia“, sagde han, „Skyggen forsvinder — fordi du har gjort Bod for dit Folks Synd“.

„Det er ikke mit Folk“, sagde hun, og hendes Læber skælvede. „Min Moder kom fra Raratonga, hun var en Høvdings Datter. Jeg

Hammershus Birks Historie

har nu afsluttet det gamle Slots Saga Vi fortsætter med Beretninger om Hammersholm, Slotslyngen, Hammeren og Hammersø. Derefter kommer et længere Afsnit om „Byerne“, „Fæstningen Sandvigs Krigshistorie“, „Allinge-Sandvig Borgerkompagni“, kendte Strandinger og Mordet i Strandløkken. Herefter følger: Birket i retslig, kommunal og kirkelig Henseende, Havne- og Skoleforhold.

Capt. K. E. S. Koefoed lægger, som vore Læsere allerede vil have bemærket, stor Vægt paa at gøre Bogen saa udførlig og fængslende som muligt, og da ogsaa Billedstoffet tager Plads, er der Udsigt til at Værket bliver større end beregnet. Vi haaber dog at faa Bogen færdig til Jul og leverer den gratis til alle vore Læsere, der har bestilt og betalt „Nordbornholm“ for 2 Halvaar 1931 (2 Kr.)

„Hammershus Birks Historie“ trykkes kun i et bestemt Antal Eksemplarer og vil blive solgt til en Pris, der ligger langt over Bladets Abonnementspris. Vore Læsere bør derfor sikre sig et Gratis-Eksemplar inden Fristen udløber. Senere kan det ikke fremskaffes. Kan bestilles hos vore Bude, ved tilsendte Indbetalingskort eller paa Bladets Kontor.

Vi har modtaget enkelte gamle Billeder (Malerier og Tegninger), som vil blive reproducere og aftrykt i Bogen til Belysning af By og Land i svundne Tider. —

Vi beder Læsere, der muligvis er i Besiddelse af lignende gamle Billeder, om at laane os disse til Illustrering af Bogen.

By og Land.

Haandværkerens Aarvog 1932

udkommer i Begyndelsen af November i 2den stærkt udvidede og forbedrede Aargang, idet Førsteforsøget i Fjor har vist, at Haandværkeren mellem Aarets Kalendere og Aarbøger søger netop sin egen Bog, d. v. s. en Bog, der ikke tynges af unødvendigt Stof, men som kun indeholder Oplysninger og Artikler af Interesse for Haandværkeren.

Forbrugsafgifterne i August.

Forbrugsafgifterne beløb sig i August Maaned til 15.484.000 Kr. Det største Beløb hidrører fra Indførselstolden: 7.852.000 Kr.; Ølskatten indbragte 3.145.000 Kr.; Spiritusafgift + Tillægsafgift 562.000 Kr., Afgift paa Omsætning af stærke Drikke 259.000 Kr., Afgift af indenlandsk tilvirket Vin m. m. 33.000 Kr. Stempelafgift af Cigaretter m. m. 2.235.000 Kr., Omsætningsafgift af Cigarer m. m. 551.000 Kr.

Sveriges Folketal.

Ifølge Opgørelse fra det statistiske Departement udgjorde Sveriges Folkemængde ved Slutningen af 1930: 6,141,571 Personer, der er en Stigning af 3,51 pro mille.

En ny Luftkrydser.

Zeppelinværket i Fridrichshafen har paabegyndt Bygningen af et nyt, kæmpemæssigt Luftskeib, „L. Z 129“, der skal tjene til Befordring af Passagerer, Fragt og Post over lange Ruter. Det nye Luftskeib bliver 248 m langt, dets største Diameter 41,2 m med et samlet Gasindhold paa 200.000 m³. Drivkraften leveres af Dieselmotor. Der vil blive Plads til 50 Passagerer, hvis Opholdsrum anbringes inde i selve Skibslegemet og omfatter en stor Spisesal, en rummelig Hal samt Skrive- og Læseværelser. Længs Værelserne løber Spadseregange med balkonagtige Udbygninger med store Vinduer.

(Deutscher Verkehrsdiens)

6-Lukning i Malmø.

For 2 Aar siden vedtog Kommunalbestyrelsen i Malmø en Beslutning om Butikslukning Kl. 6, men denne Beslutning blev, saaledes som der er Adgang til i Sverige, appelleret til højere Myndigheder, og først nu er Sagen afgjort i højeste Instans, der har stadfæstet Kommunalbestyrelsens Beslutning. Denne Beslutning, der traadte i Kraft pr. 1. Juli, gaar ud paa, at Forretningerne ikke maa aabne før Kl. 8 Form. og skal lukke Kl. 6 Eftm. hele Aaret rundt de første 4 Dage. Fredag og Lørdag udstrækkes Lukketiden til Kl. 7. For Forretninger, der udelukkende handler med Mejeriprodukter, Æg, Margarine eller Bageri- og Konditoriprodukter, maa Salg af disse Varer dog foregaa en Time længere.

(Handels og Kontormedhj. Tidende.)

En amerikansk Storgarage.

Systemet er baseret paa en Art Elevator, hver Bil har sin nummererede „Skuffe“ af Staal at staa i; 22 saadanne Skuffer hænger i en „endeløs“ Kæde efter et lignende System som ved Pateroster-Elevatoren. Naar en Vogn skal i Garagen bringer Chaufføren ved et Tryk paa en Knap den Skuffe, han disponerer over, ned til Jorden. Systemet udnytter saaledes Grunden til det yderste, idet der ikke findes Ramper eller andre Køreveje af nogen Art i „Etagerner“. Driftssikkerheden skal ved den saaledes konstruerede Garage være upaaklagelig. Den

er opført af Westinghouse, et meget stort Firma inden for den elektriske Branche i Pennsylvania.

Splintrefrit Glas i Automobile.

Elleve amerikanske Automobilfabriker har besluttet sig til at anvende splintrefrit Glas i deres Vogne, og i England er det nu ved Lov bestemt, at der i alle Automobildrosker fra den 1. Januar 1932 kun maa anvendes splintrefrit Glas.

Det første naglefri Fragtskeib.

En 2500 Tønders Olietank med svejsede Plader er løbet af Stabelen i Charleston, Syd Carolina. Der er ved denne Bygningsmaade sparet 20 % i Vægt og 25 % i Omkostninger.

En Nicaraguakanal.

Amerikanerne har længe beskæftiget sig med et Projekt, som gaar ud paa at bygge en ny Kanal mellem Atlanterhavet og Stillehavet, da den Tid nærmer sig, hvor Panamakanalen ikke mere kan tage den stedse stigende Trafik. Efter et af amerikanske Ingeniører udarbejdet Projekt vil en Nicaraguakanal komme til at koste 700 Mill. Dollars. Den skulde blive 277 km lang (Panamakanalen er 76 km) og for største Delen ligge i Niveau med Nicaraguasøen. Højdeforskellen mellem Nicaraguasøen og Stillehavets Flader skal overvindes ved Hjælp af tre Sluser, der hver for sig skal være 365 m lang og 38 m bred.

Jordskælvene i Kanalzonen menes ikke at skulle hindre Planens Gennemførelse.

Sølvbryllup

kan paa Søndag fejres af Direktør Møller og Hustru, København (Firma Møller & Handberg.)

Den første Million

kw. viste Elektricitetsmaaleren forleden paa Hammerens Granitværk.

Allinge Boghandel

har for Tiden en Udstilling af Bøger, som er indbefattet i Gyldeudlænds store Prisnedsettelse. Blandt de Tusinder af Bøger kan mange fremhæves som Litteraturens bedste, og Kataloget, der er ordnet efter enhvers Smag, har overalt i Danmark vakt megen Opmærksomhed. Vi opfordrer vore Læsere til at aflægge Forretningen et Besøg.

Varelotteriet

beder os meddele, at Fornyelsen slutter 9. November, og at Kollektorerne derefter har Ret til straks at sælge de ufornyeede Lodder. Da en Mængde af Kollektorerne har fuldstændig udsolgt, vil det være næsten umuligt at sikre sig et Lod, hvis man glemmer at forny.

Gratis Filmsforestilling.

I Henhold til andet Steds i Bladet indbydes Handels- og Kontormedhjælperne, Handelslæringerne med Forældre og andre Interesserede til at overvære Fremførelsen af Medhjælperfilmen „Chancen“. En interessant Film, der skildrer Butikfolkens Liv og Arbejdsforhold bag Disken og som det ikke nok kan anbefales Handels- og Kontorfolk og disses Forældre at se, hvortil Entreen er gratis.

Biografen

har endelig faaet den gode Ide at have en Søndageftermiddags Forestilling med Adgang for Børn til nedsat Pris. Det er saa rimeligt at der gøres noget for de unge, der fylder Teatret, og Filmene, faar efterhaanden mere opdragende og belærende Betydning.

HOLMBLADS SPILLEKORT.

Marckmanns Bog- og Bladhandel, Hasle.

Husk at glæde Børnene med et Brev Glansbilleder til 5 eller 10 Øre

Hjemmelavet Paalæg, Fars, Sylte, Medister- og Lungepølse.

Varm Blodbudding hver Fredag Middag.

A. Lyster, Hasle. Telefon 74.

Handels- og Kontormedhjælperne, Handelslæringerne

med Forældre og andre interesserede indbydes til at overvære Fremførelsen af Medhjælperfilmen „CHANCEN“ Fredag den 6. November Kl. 8,30 i Allinge Biograf. Gratis Entree.

Billigt Kød og Flæsk.

I denne Uge sælges Kød og Flæsk fra mit Slagteri og min Vogn til meget smaa Priser.

Prima ungt Oksekød fra 20 Øre pr. Halvkilo.

Fine Kalvestegete 45 — —

Flæskestegete 40 — —

Tlf. Allinge 118.

W. Rømers Kødudsalg.

Briller.

Største Udvalg i moderne Briller, Brilleluer og Læseglasser hos

Conrad Hansen

URMAGER & GULDSMED.

Allinge Tlf. 140.

Lægerecept expederes omg.

Vi sender Dem Nordbornholm hver Uge!

Husk derfor paa os, naar De har et eller andet at avertere.

LEGAT.

3 Portioner a 100 Kr. af Poul Peter Møller og Hustru Annine Møller, f. Koføeds JULE-LEGAT er ledige og kan søges af gamle, værdige trængende i Allinge-Sandvig Kommune. Skriftlig Ansøgning med Oplysning om Alder og andre Forhold, der kan være bestemmende for Legatets Tildeling, bedes indsendt til Sparekassebest. Ridder, Allinge inden den 15. ds. Personlig Henvendelse frabedes.

Bortsalg paa Menighedshj.

Tirsdag den 10. Novbr. — Salget aabnes Kl. 3 med Tale af Sognepræsten. — Gaver modtages med Tak i Præstegaarden og paa Menighedshjemmet Mandag Eftm.

Se Vinduet

Fredag og Lørdag.

Bemærk Priserne.

G. Jørgensens Slagterfor.

Broderi Paategning

besørges som hidtil. Paabegyndt og færdige Arbejder leveres paa Bestilling.

Hedvig Marckmann, Hasle.

Et Klaver

er til Salg for 125 Kr kontant. August Svendsen, Allinge.

Biografen.

Søndag den 8. Kl. 4- og 8.

TEMBI

Storfilmen om Afrikas mange mærkelige Dyr.

Spøgefuldt Spøgeri.

Farce i 2 Akter.

NB. Til Eftermiddagsforestillingen har Skolebørn Adgang for 25 Ø.

Fragtruten Sandvig-Allinge-Olsker-Rutsker-Hasle-Rønne.

Da jeg har overtaget Ruten af Hr. H. Truelsens, bedes De ringe til Tlf. Allinge 137. Pakker fra Hasle til Allinge bedes indbragt hos Kartoffelhdl. Nielsen.

Haabende paa de ærede Kunders Velvilje.

Ærbødigst

J. Johansen.

Bestil Deres Tryksager i Allinge Bogtrykkeri

PØLSER.

Medisterpølser	60 Øre	Halvkilo
Lungepølse	30 —	—
Sylte	50 —	—
Knækpølser	8 Øre	Stk.
Fars	50 Øre	Halvkilo

Ved Køb af 1½ kg Fars 1,25 Ø.
Prøv min hjemmelavede
Rullepølse 1 Kr. Halvkilo.

W. Rømers Kødudsalg.

Tlf. Allinge 118.

HASLE

Annoncer kan indleveres og betales til vor Repr. i Hasle: Bog- og Bladhandler Marckmann.

Ekstra billigt Tilbud.

Herre-Gummistøvler af anerkendt Mærke med Garanti sælges for 12,50 pr. Par.

Drengestøvler 7,50 pr. Par.

Børnestøvler 5,00 —

Carl Larsen,
Skotejsforretningen.
Vestergade.

Gør Deres Indkøb hos de Handlende, som averterer her i Bladet, derved støtter De os i vore Bestræbelser, for at faa Bladet udsendt i videre Kredse

Bornholms Spare- og Laanekasses

Afdeling i Allinge.

Kontortid 9—12 og 2—4.

Renten af Indskud er paa
3 Mdrs. Opsigelse 4,5 pCt. p. a.
Alm. Sparekassetilkaar 4 —

Ny 5 Pers. Bil

udlejes. — 9 Kr. Allinge—Rønne, 8 Kr. Tein—Rønne. Al Lastkørsel udføres med ny Bil. Skolekørsel udføres Kørekort garant. Billige Priser.

Henry Hampe, Tein.

Tlf. Allinge 81 u.

Aktieselskabet

Hasle Bank

modtager Indskud paa Indlaansbog og Folio, Terminsydelser til Kreditforeninger, ordner Kreditlaan m. m.

Elegante Visitkort

50 Stk. med Navn 2 Kr.

TAKKEKORT billigt.

Allinge Bogtrykkeri.

Min

Barber- & Frisørforretn. anbefales

H. C. Koføed, Hasle.
Torvet.

Moderne Dameklipping.

Intet Blad træffer Deres Kundekreds bedre end Nordbornholm!

Forretningskonvolutter sælges med Firma for kun 8 Kr. pr. Mille.

Allinge Bogtrykkeri.

De Averterende

anmodes høfligst om at indsende vort Tilgodehavende for Annoncer paa tilsendte Indbetalingskort, Postkonto Nr. 14145, hvilket er den billigste og bekvemteste Maade. Alle Indbetalingskortets 3 Dele maa være udfyldte ved Indbetalingen, men Deres Postbud vil være Dem behjælpelig hermed og modtage Betsbet + 5 Øre i Porto med Kvittering paa Postbeviset.

Hvis De vil have Gevinst - saa spil i VARELOTTERIET

Der er 99.000 Gevinster tilbage i indeværende Serie - 2. Trækning finder Sted den 11. og 12. November. Prøv, om ikke Lykken skulde finde paa at smile til Dem - her skulde man da tro det - i Varelotteriet, hvor der falder Gevinst paa $\frac{3}{4}$ af Lodderne i hver Serie. - Fornyelsen slutter den 9. November og Salget den 10. November. • • Et Lod koster kun

Kr. 2.10

Lodsedler faas hos aut. Kollektor Barber Johs. Larsen.

Billige Bøger

fra GYLDENDALS KÆMPENEDSÆTTELSE er i disse Dage udstillet i Allinge Boghandel.

Har De Interesse for Bøger, saa bør De se vor Udstilling, og De vil faa et Indtryk af, hvor billigt Bøger for Øjeblikket kan købes. Benyt Lejligheden.

Forlang Hasle Fodertran hos Deres Købmand eller Brugsforening. Tlf. 21. **Hasle Fodertranfabrik.**

ALLINGE BRODERIER. ALLINGE

Endnu forefindes paa Lager en Del meget smukke Syting - baade paabegyndte og færdige. Ligeledes i Garn: Perlegarn, Quiska, Zephyr etc. **Priserne yderligere nedsat**, da alt skal sælges inden 15. December.

Nørregades Broderiforretning.

Hvorfor købe Tryksager

Indpakkingspapir og Poser

hos omrejsende Agenter, der paa Grund af Rejseudgifter maa beregne større Avance paa en ringere Vare, og sælger denne paa Efterkrav og uden Garanti.

J Gornitzkas Bogtrykkeri, Allinge,

er De altid sikker paa at faa Deres Tryksager godt udført til den billigste Pris og saa vidt mulig omgaaende Levering. Telefon 74. Indpakkingspapir, Økonomruller, Konvolutter & Poser til Fabrikspris.

G. Jørgensens Slagterforretning

Tlf. Allinge 66

anbefaler sig med 1ste Kl. Okse og Kalvekød, Flæsk, hjemmelavet Paalæg, Rullepølse, salt Kød, Spegepølse, Filee, Kalvesteg, Leverpostej, Frikadeller, Hakkebøf, Sylte med Rødbeder, Oksefars, Flæsketars, Medister-, Lunge- og Knæpølse, Saltet og røget Flæsk. Alt til moderate Priser.

Varerne bringes overalt.

NB. Varm Blodpølse hver Onsdag Middag.

BRØDRENE ANKER, HASLE

JERNSTØBERI & MASKINFABRIK.

Ajlepumper - Vandpumper - Varmtvands-Anlæg.

Køb Damehatte i Allinge Modebazar.

Jeg har stort Udvalg i moderne Ungplige- og Fruehatte - ogsaa i stor Hovedvidde.

Alltid billigste Priser.

Louise Larsen ved Produktet.

Kød, Flæsk.

Oksekød 25-30 Øre Halvkilo
Kalvekød 30-40 — —
Flæsk 40-50 — —
Alt Paalæg nedsat

G. Jørgensens Slagterforr.
Tlf. Allinge 66

Et Parti Dame-, Herre-, Børne-
Gummistøvler
sælges med 20 pCt. Rabat.

C. Larsen, Vestergade.

Hjemmeslagtning

udføres probert.

Slagter Rømer, Allinge.

Tomme Øltræer

bedes returneret fra Høst og Tærskning, samt fra sidste Jul og forrige Tærskning.

Allinge Bryggeri.

Køb Arbejdstøj og Herrelingeri

Magasin du Nords

Udsalg, Allinge.

Kulørte gode Manchetskjorter med 2 Flipper fra 4,35.
Halvstive hvide Flipper fra 60.
Kulørte Bindslips fra 50.
Blaa Klædeshuer med blank Skygge fra 2,85

Kulørte Sportshuer fra 1,85.
Kulørte bløde Hatte 5,00.
Sorte stive Hatte med Foer, moderne Facon 7,85.

Manchetknapper fra pr. Par 15.
Heluldne mønstrede Sokker fra pr. Par 1,35.
Stort Udvalg i Seler fra 1,00.

Livremme i mange Kval. fra 70
Heluldne danske Sokker, sorte og graa pr. Par 100.

Kulørte svære Jerseyhansker fra pr. Par 120.
Arbejds-Stofhandsker med Krave 185.

Sorte blanke Regnfrakker 27,50
BruneVende-Regnfrakker 27,50
Heluldne blaa Fiskerbenklæder i den rigtige Facon 13,75.

Stort Udvalg i blaa uldne Fiskertøjer til smaa Priser
Heluldne kulørte Sportsstrømper fra 2,35.
Moderne Pullover uden Ærmer fra 5,75.

Fikse Pullover med Ærmer fra 6,25.
Kulørte uldne Veste fra 4,85.
Kulørte Arbejdsfluffer og Vanter, tykke, varme.

Alt i Arbejdstøj til smaa Priser
Overall-Kedeldragter i drap og blaa, med og ud. Lynlaas.

Arbejdsjakker og -Benklæder.
Skjorter, ensfarvede, kulørte og tærnede, med og uden Lynlaas.

Kitler i blaa og drap.
Arbejdsveste, Bluser, m. m.

Stort Udvalg i Undertøj til smaa Priser.

Victor Planck, Allinge

POUL NIELSEN

Autovognmand.

Nørreg. Tlf. 145. Allinge

Lukket 4-5 Pers. Bil.

Køb Brillerne i

Emil Wesths Ur- og Guldsmedeforretning, Hasle.

Nøjagtig Udmaalning. Billige Priser. Telefon 116.

Kofoed & Mortensens Byggeforsretning

Ligtøj og Ligsenge. Ligkistelager. Ordning af Begravelser

Telefoner 77 og 79.

Søger De en virkelig pæn og god

Vest, Slip- el. Pullover, da se først vort store Udvalg, som nylig er hjemkommet. Fikse Mønstre - Gode Kvaliteter til rimelige Priser.

Nordlandets Handelshus.

En god og varm Vinterfrakke

køber de bedst og billigst hos os.

Samtidig anbefaler vi vort store Udvalg i stærkt og solidt **Arbejdstøj.**

Køb hos os, det betaler sig.

Nordlandets Handelshus.

Aabent Søndag d. 1 Novbr Kl. 4.

Møllers Bogbinderi

Tlf. 865. Chr. Dideriksen, Rønne. Tlf. 865

Indbinding af Bøger. - Protokolfabrik. - Papirvarer.

I. Kl. Arbejde. - Rimelige Priser. - Hurtig Levering.

Leverandør til Biblioteker, Foreninger og Øens største Forbrugere.

Al Slags Lastkørsel

samt Transport af Svin til Slagteriet besørger gerne.

Tlf. Rutsker 20 x. H. A. Jensen, Vang.

Slagteriets Udsalg paa Lindeplads

anbefaler sig med fersk og røget **Flæsk, Morbrad og Karbonade** hjemmelavet **Fars, Medister, Sylte, Leverpostej og Lungepølse.** Alt i **Paalæg og Konserves.**

Friske **Slagterivarer** Onsdag og Fredag.

Johanne Hansen Tlf. 45.

Efteraarsvarerne

er nu hjemkomne. Stort og smukt Udvalg, saavel i Habit- som Frakkestoffer.

De finder altid den Vare, De søger i

C. Josefsens Skræderforretning.

Tlf. Allinge 28.

Al Kreatur- og Lastkørsel

samt Personkørsel udføres med 14 Pers. Charabanc.

Vognm. Chr. Thorsen,
Tlf. Hasle 46 u.

Karl søges 1. Nov.

Riis, Kjøllergaard.

Grønne Ærter

Prisen paa Husholdningsærter i Daaser med og uden Carotter er betydelig nedsat.

J. B. Larsen.

ASTMA,

Lungesygdom, Bronchitis, Næse-, Hals-, Svælgekatar, Sovnløshed, Nervøsitet.

Dr. Hassencamp's „Medicatus“.

Literatur, Brugsanv., Anbefalinger tilsendes gratis og franco. Pris 10 Kr

M. Bro, kem. tek. Fabr.

Danasvej 32, Kbh. V. Telf. 7208.

Overretssagfører

Jac. Jensen.

Inkassationer, Ejendomshandler. Dokumentskrivning, Dødsbehandling m. v.

Kontor i Allinge:

(Bogtrykker Gornitzkas Ejendom).
Træffes personlig hver Fredag Kl. 11-1.

Al Last- og Personkørsel

udføres med min lukkede 13-14 Personers Bil til billige Priser.

Tlf. Allinge 72. Aage Jørgensen.

Efteraarsvarerne

er hjemkomne.

Stort Udvalg. Billige Priser.

Et Parti Dame- og Børne-Gummistøvler sælges med 20 pCt. Rabat.

Bernhard Larsen, Torvet
Tlf. Allinge 107.

Varm

Blodpølse

hver Fredag.

Victualieforretningen,
Tlf. 45. Lindeplads.

Al Slags Lastkørsel

samt Svin til Slagteriet besørger billigt.

Tlf. Rø 57 x.

Hans Hansen. Brøddegaard.

Spegesild.

er til Salg Chr. Vang, Helligper
Tlf. Hasle 82 u.

Avertér i „Nordbornholm“!

Da det 1778 blev bestemt, at der ikke skulde beskikkes flere Vicekommandanter, gik disses Rettigheder over til Borholms egentlige Kommandanter.

I Aaret 1842 paatænkte Staten af Slotslyngen og Bondelyngen, at tilvejebringe et Stykke Stats-skov, men opgav Tanken, da man skønnede, at det ikke vilde betale sig.

I 1843 foreslog Kommandanten Salg af Slotslyngen mod at han fik Erstatning i Embedsjord i Rønne,

Efter at Hammershus Slotsbanke med Størstedelen af de omgivende Dalsænkninger (Slotsgrunden) var fraskilt Slotslyngen, og denne var afdelt i forskellige Parceller, udbød Staten 1846 ved Auktion Slotslyngen til Salg. Hele Slotslyngen solgtes da til et Interessentselskab for 1700 Rdl. I Salget var ogsaa indbefattet de nu til Hotel Hammershus hørende, Syd og Øst for Hotellet beliggende Jorder, idet disse var Forpagtningsjorder af Slotslyngen.

Overnævnte Selskab — med Bager Grønbech i Allinge i Spidsen, solgte senere noget af Slotslyngen, nemlig dels til den lille Avlsgaard, der siden blev til Hotel Hammershus, og dels Slotslyngens Sydende (godt 50 Tdr. Land utjenlig til Avlsbrug), der senere kom til at ejes i Forbindelse med det siden oprettede „Hotel Finedalen,“ der ligger i Rutsker Sogn.

1906 fremsattes Tanken om at forhindre Udstykning og Bebyggelse af Hammersholms Jorder og samtidig blev der ogsaa, navnlig fra Nationalmusæets Side, virket for, at Staten skulde tilbagekøbe Slotslyngen. Resultatet blev, at Staten først erhvervede Størstedelen (207 Tdr. Land) af Slotslyngen, som Interessentselskabet ejede, og senere tillige næsten hele det godt 50 Tdr. Land store Lyngareal af Slotslyngens Sydende, som før er omtalt. For den saaledes tilbagekøbte Slotslyng har Staten betalt noget over 50,000 Kr., og Strækningen er blevet indlemmet i Bornholms (Stats-) Skovdistrikt, som i Forvejen hovedsagelig omfattede Almindingen (med Indlæg), Rø Plantage og Blykobbeplantage.

Generhvervelsen skete for at Slotslyngen som en Del af Slotstets mærkelige Omgivelser kunde blive bevaret væsentlig i sin hidtidige Naturtilstand og være tilgængeligt for Publikum. Det er bl. a. bestemt, at der ikke maa opføres Bygninger for Private eller anlægges Stenværker. Skoven skal behandles førstehånd i Lighed med Statens andre Lystskove. (Bulmer: Bornh. Saml. V B.)

I den nordvestlige Del af Slotslyngen er der for nogle Aar siden anlagt flere smukke Spadserestier til karakteriske Steder, som i den Anledning forsynedes med Navne som Troldbjerg, Troldsmyr o. a.

Navnegiveren har nok ikke vidst, at der ikke er noget, der hedder „Trold“. Den bornholmske Betegnelse for dette Væsen er „Bobbab“ (sml. Bobbabakkajn), men derfor skal Læserne nu ikke afholde sig for at komme der.

I Slotslyngens østlige Del lige overfor Slottet ligger „Møllebjerg“ omgivet af „Møllebusket“. Her laa Slottets Vejrmølle og Møllerhus bygget af den lybske Hovedsmand Schweder Ketting (se S. 47).

Hammeren.

Efter gammel fæstnet Opfattelse forstaaes ved Hammeren det Højdeparti, som Bornholm danner paa sin Nordende.

Det er altsaa ikke rigtigt, naar man undertiden (f. Eks. i „Salmonsens Konversationsleksikon“) beskriver Hammershus Slotsbanke, den Syd derfor liggende Slotslyng og Langebjerg som Dele af Hammeren.

Paa Hammeren, hvis Areal er ca. 190 ha., hæver sig flere tildels lyngbegrøede Granitbjergknuder. Efter Angivelse i ældre Skrifter har Flyvesand tidligere været i Virksomhed ved Sandvig og paa Hammerens nordlige Del og navnlig ved „Salomons Kapel“. For Tiden ligger Sandet paa de nævnte Steder, som tildels er Lavninger dæmpet nogle Steder af fint Græs og andre Steder af Lyng.

I Rawert og Garliebs Bornholmsbeskrivelse af 1815 læses Side 181: Straks norden for Sandvig begynder Flyvesandet, hvorover man har en besværlig og tung Vej for at naa til og bestige det Bjerg, der danner Bornholms nordligste Spids, Hammeren. Den nordligste Del heraf er næsten blot et stort Sandhav, og kun faa Steder paa den saakaldte Nordhammer er bleve fri for Flyvesandets ødelæggende Virkninger. Omtrent for 40 Aar siden kendte man intet til dette Onde. hele Hammeren var da en frugtbar Græsgang, den brede Dal mellem Hammersø og Havet var en skøn Eng. En stærk Storm efter en stræng Frost rev en liden Aabning i det vegetabiliske Dække, rodede Sandet op af Dybet, og spredte det over den omliggende Græsgang. Den Tid havde man let kunnet standse dette Onde, dersom man havde beplantet Stedet og belagt det med Grønsvær, men Ligegyldighed eller maaske Uvidenhed lod de paakommende Storme have deres frie Spil; snart blev hele Nordhammeren berøvet sit frugtbare Dække, og i kort Tid havde Ødelæggelsen erholdt sit nuværende Udseende og truer med aldeles at overføje og ødelægge Sandvigs og Allinges ringe Opland. (Han mener ikke det kan nytte at plante Marehalm, hvilket dog siden med Held blev gjort.) Fordum har Hammeren været bedækket med Skov; nu ser man kun Trærnes Rødder og nøgne Klipper hist og her rager op af Sandet.

Skt. Salomons Kapel.

Ved Havet omtrent midt paa Hammerens Nordvestside ligger Ruinerne af „Salomons Kapel“ i en Lavning omgivet af Bakke- og drag. Disse ensomt beliggende Kirkeruiner er — og sikkert med Rette — af en Kirkebeskriver blevet betegnet som en i Danmark enestaaende Levning.

Hovedbygningen maaler godt 12 m. i Længden og omtrent 6 m. i Bredden, Paa Hovedbygningens Sydside er der en Tilbygning, Vaabehuset. Dettets mod Syd vendende Gavl med Dørhul (Spidsbue) staar endnu ret velbevaret (restaureret), medens de øvrige Mure for Størstedelen er nedbrudt. (Det tæt ved ca. 1775 anlagte Batteri har faaet sin Bro-lægning herfra).

Ældre Beretninger gaar ud paa, at der ved Kapellet har været en Kilde, Salomons Kilde, hvortil syge Folk valfartede for at søge Helbredelse. Tæt ved ses endnu en lille stensat Brønd med Vand i, som menes at have været denne Kilde. Vandet har for nogle Aar siden vist sig radiumholdigt.

I Thuras Bornholmsbeskrivelse 1756 siges, at Salomons Kilde udvælder af et Gravsted og endnu har meget sødt og klart rindende Vand, hvoraf de søfarende som oftest, naar de kommer paa denne Kant, tager Forraad med sig paa deres Skibe.

Kapellet er dog næppe opført alene af Hensyn til denne Helsekilde. (Et Eksempel herpaa har man i et lille, nu helt forsvundet Kapel, nær Helligdomskilden i Rø, hvor intet andet end Kilden

kan formodes som Forklaring paa dette Kapels Eksistens). Salomons Kapel, der har været en rummelig og meget solid Kirkebygning (Murene er ca. 1 m. tykke) er sikkert opført tillige i det Øjemed at tjene som Kirke for en stedlig Fiskerbefolkning samt — eller maaske særlig — for de fremmede Skibs- og Handelsfolk (i Hansetiderne), der strømmede til i Fiske-tiden (i Lighed med Falsterbo og Skanør). Tilstedeværelsen af en Kirkegaard udenom Kapellet støtter i høj Grad Formodningen om en stedlig Befolkning.

Thura: Salomons Kapel skal i forrige Tider have haft sin egen og særdeles Præst. Amtmand Urne omtaler 1756 et Sagn om, at en By paa Hammeren er blevet afbrændt.

At Egnen om Kapellet i en fjern Oldtid har tjent som Boplads viser en Del Fund fra Stenaldertiden. Fund af Broncealderen i Nærheden af Kapellet tyder paa, at der ogsaa paa de Tider har været et menneskeligt Samfund her.

Hvis en indgaaende Undersøgelse af Terrainet blev foretaget, vil det sikkert vise sig, at der ogsaa i Middelalderen har været bymæssig Beboelse her.

Den i Nærheden af Kapellet liggende „Tingbakke“ tyder ogsaa paa, at Stedet har været et betydningsfuldt Knudepunkt.

Ruinen blev i 1923 udgravet og en Del istandsat, navnlig Indgangsaaabningen i Vaabehusgavlen. Den kaldes nu almindeligvis blot „Salomons Kapel“, men benævntes i ældre Tid „Sankt Salomons Kapel“, „Skt. Salomon“ eller „Skt. Salomons Kilde“. Om det er Jødelands gamle Konge Salomon eller en anden Salomon, som Kapellet har taget Navn efter, kan ikke siges. Muligvis er det opkaldt efter en af de flere i Middelalderen (ogsaa her i Norden og ved Danmarks Ærkebispesæde) forekommende højere katolske Gejstlige af Navnet Salomon. Nogen pavekaaret Helgen af dette Navn kendes ikke.

Det antages af sagkyndige, at Bygningen er opført omkring Aaret 1300, hvorefter den rimeligvis gennem ca. 200 Aar har gjort Tjeneste efter sin oprindelige Bestemmelse.

I Ærkebiskop Niels' Testamente af 1379 er Salomons Kapel nævnt derved, at han skænker det en Sølvskæ (Erslev: Testamenter fra Danmarks Middelalder 1901 S. 151 og S. 271); men ellers finder man ikke fra Kapellets Velmagtsdage nogen Udtalelse vedrørende Kapellet. I samme Testamente faar Olskirke ogsaa en Sølvskæ.

Da Kapellet ophørte med at tjene til religiøst Brug, blev det af Sandvigborgerne anvendt som Redskabsskur o. lign., hvilket skønnes af Fund ved Udgravningen.

I Landsprovst Jens Pedersens Beskrivelse af Bornholm fra 1625 hedder det, at der under Hammeren ved Havet findes et stort øde Kapel, Sankt Salomon, hvor Prædiken holdtes i fordums Dage, som det menes, for Fiskerne.

Ordet „øde“ udelukker maaske ikke, at Kapellet i 1625 kan have haft Loft og Tag. I førnævnte Amtmand Urnes Optegnelser meddeles, at endnu i 1648 skal Kapellet have haft liggende Loftets Planker og Bjælker, som Byfogden i Sandvig bekom til at bygge med, og at den mindste Kirkeklokke i Allinge skal være kommet fra Salomons Kapel. En Del af Kampestensmurene anvendtes som før nævnt, til Brolægning i „Kapellets Batteri“ som anlægtes ca. 1745 tæt nordøst for Kapellet, hvor man endnu kan se nogle Sten med vedhængende Kalkmør-

tel med Brokker af Mursten.

Ved Udgravningen i 1923 fandtes et Antal af middelalderlige Mønter i Hovedbygningens Vestende.

Den største Del af Aaret ligger nu det fredede Salomons Kapel ensomt og menneskeforladt bag Hammerens Bjerge. Men i Sommer-tiden, naar bl. a. Turistbyen Sandvig faar sine Gæster, da er der Valfart over Hammeren og især langs den forholdsvis bekvemme Sti, der fra Sandvigbugten — Osandet — i Øst fører Hammerkysten rundt til Sænebugten (Hammerhavnen) i Vest. Da er der rig Anledning for den tænksomme og helst fantasirige Vandrer til at standse ved Kapellets Ruiner og anstille Betragtninger over det Liv, der maa have udfoldet sig her omkring i fordums Dage. Han vil maaske først væge sig ved at tro, at der her paa dette øde og golde Terrain, som en forreven Klippe-kyst skiller sig fra det aabne Hav, nogensinde har været naturlige Betingelser for Livsmuligheder for et menneskeligt Samfund; men tænker han sig Flyvesandets borte og Omgivelserne skovklædte, vil han faa et (helt dejlig Billede af en idyllisk, frugtbar Plet, som kan have været særdeles tillokkende for den første skaanske Landnamsmand, der fæstede Bo paa Bornholm.

Ved Kysten skal der efter Fiskeres Udsagn være smult Vande ved de fleste Vinde, og i de talrige smaa Naturhavne har man bekvemt kunnet lægge til og trække Baadene paa Land. Af Navne paa saadanne Havne er „Krogkaashavnen“ og „Kapelhavnen“ endnu bevarede. For nogle Aar siden laa endnu Taget paa „Sandvig Borgeres Fiskerestabshus“; nu er der kun en lille Kampestensmur ved en Klippe noget Vest for Kapellet tilbage af Huset, som et sidste Minde om Sandvigboernes Tilknytning til Stedet.

Fiskeriet har naturligvis været Hovednæringen her, men til Kaalhaver og Faarehold har Omegnen i sin Tid særdeles vel kunnet bruges.

Allinge Kirke byggedes ca. Aar 1500 og har vel sagtens afløst Salomons Kapel, som siden da har ophørt at tjene som Kirke. Forinden har vel dens Menighed enten lidt efter lidt eller, som Sagnet gaar, efter en større Ildebrand, fortrukket til Sandvig.

Siden da laa Hammeren som en „Udmark“ (Fæled, Frihed) til Allinge og Sandvig. Dog saaledes, at det har været usikkert, om Byerne havde en mere end hævdunden Brugsret til Hammeren.

Aar 1802 byggedes et aabant Kulfyr (1851 omdannet til Lampe-fyr) paa Stejlbjerg tæt ved „Ørnebjerg“ (84 m. over Havet), hvor det i 1872 byggede „Hovedfyr“ nu ligger.

Ved dette Fyr er Flag-Signalsstationen for forbisejlende Skibe samt Radiosendestationen for den traadløse Telefonforbindelse til København. Sidstnævnte Forbindelse viste sig utilfredsstillende og afløstes 1931 af en Kabelforbindelse.

1895 opførtes et mindre Fyr paa Hammerens Nordspids „Hammerodde Fyr“. Ved dette gives Taagesignal (Sirene).

I 1843-44 androg Byerne Rege-ring om, at de udtrykkelig maatte blive erkendte for ejendomsberettigede til Hammeren. Den deraf følgende kgl. Resolution udtaler imidlertid, at den ikke finder Andragendet tilstrækkelig retlig begrundet, hvoraf Byerne ikke kan faa den ønskede Ejen-

domsret, hvorimod de fremdeles skal forblive i uforstyrret Nydelse af Brugsretten som hidtil.

Efterat Byerne paany havde andraget om at blive Ejere af Hammeren, overdrog Staten ved Skøde af 18. Sept. 1873 Ejendomsretten over Hammeren til Allinge-Sandvig Kommune uden Verdrag.

Kommunen solgte derpaa 1875 Hammeren for 32,000 Kr. til Grosserer I. C. Martens af København, der atter 1884 solgte den til Baron H. v. Ohlendorff af Hamborg.

Fra 1891 oprettedes Aktieselskabet „Bornholms Granitværk“ og en til dette Selskab hørende Havn „Hammerhavnen“ anlagdes i „Sænebugten“, hvorefter Granitbruddet udviklede sig til et Stenværk i større Stil. Man begyndte først Brydningen paa den østlige Del af Hammeren, da det oprindeligt var Hensigten at anlægge Havnen i Sandvigbugten, hvilket efter sigende forhindredes af Allingeboerne, der mente, at dette ganske vilde ruinere deres Havn.

I 1914 foretoges en storstilet Indsamling blandt private med det Formaal at erhverve Hammeren tilbage paa danske Hænder og nedlægge Driften af Hammerværket. Ved Tilskud fra bornholmske Kommuner og fra Staten lykkedes Tilbagekøbet, men Ministeriet vilde ikke gaa med til helt at nedlægge Driften af Hensyn til Arbejderne i Allinge-Sandvig Kommune.

Medens saaledes den første Del af Planen, Hammerplatealets Overgang paa danske Hænder, lykkedes tilfulde, kan dette aldeles ikke siges, hvad angaar Nedlæg-gelsen eller Indskrænkningen af Hugsten. Efter at forskellige Ordninger havde vist sig utilfredsstillende og Driften af sig selv var gaaet saa godt som i staa, opnaaede det dygtige og velansete Firma Møller & Handberg, København en fordelagtig Kontrakt med Staten med Tilladelse til Sprængning af et nærmere bestemt større Omraade. Ministeriet glemte imidlertid at indføre noget i Kontrakten om at beskæftige flest mulige Arbejdere, og Resultatet blev da, at Firmaet indførte en vidtgaaende moderne Mekanisering efter alle Kunstens Regler, d. v. s. størst mulig Udbytte med mindst mulig menneskelig Arbejds-kraft. Der foretages nu Sprængninger efter en hidtil uanet Maalestok, for hvilken Betegnelsen „Rovdrift“ næppe kan anses for at være overdreven, idet Masser af Kvalitetsgranit, som kunde give Arbejde til mange dygtige Fintstens- og Brostenshuggere, nu gaar i Knusemaskiner og gøres til Skærver. Boremaskiner arbejder støt 16 Timer i Døgnet paa ca: 30-40 m. dybe Huller lige fra den øverste Top af Bjerget og ned til Bunden. Naar det ca. 15 cm. store Hul er færdigt, fyldes det med ca. 1000 kg. Sprængstof til et saakaldt „stort Skud“, der, naar det antændes, faar Omegnen til at bæve i Miles Omkreds og et mægtigt Stykke af Bjerget til at skride sammen. De store Granitblokke bliver derefter formindskede ved „smaa Skud“ til passende Mundfulde til Knusemaski-nerne, hvilket foraarsager en daglig 3-4 Gange gentagen Kanonade, der leder Tanken hen paa Verdenskrigens Trommeild.

Fortsættes.

Elegante Visitkort

50 Stk. med Navn 2 Kr.

TAKKEKORT billigt.

Allinge Bogtrykkeri.